

آنچه درباره‌ی پدافند غیرعامل باید دانست

موضوع پدافند، در شمار ارکان اصلی، زیرساختی، ضروری و مهم در هر کشور است و داشتن آگاهی از کلیات مباحث و کلیدواژه‌های آن، لازمه‌ی حفظ امنیت برای زندگی توأم با صلح و آرامش در دنیای امروز است. در این نوشتار سعی شده است مفاهیم و تعاریف پایه در حوزه‌ی پدافند را بازگو کرده و خواننده را با آموزش‌های عمومی آن آشنا کنیم.

علاقه به حیات و حفظ بقاء در هر انسانی، به طور غریزی وجود دارد. به همین دلیل در طول تاریخ، بشر برای دستیابی به ملزومات حیاتی خود، از جمله غذا و انرژی، به گسترش و توسعه‌ی مراتع، زمین‌های کشاورزی و معادن پرداخته و یا به منظور دفع تجاوز دشمنان خود، جنگ‌ها و منازعات بسیاری را پشت سر نهاده است. سلاح‌هایی که جوامع بشری، قبل از دوران صنعتی در جنگ‌ها بکار می‌بردند دست‌ساز و بسیار ساده بود. بین فرآیندهای دانش و فناوری، و نوع سلاح‌هایی که انسان‌ها برای بهره‌گیری از آنها در جنگ، ابداع و اختراع می‌کرده‌اند، ارتباط نزدیکی وجود داشته است.

پس از وقوع انقلاب صنعتی در قرن هجدهم در اروپا و توسعه‌ی بیشتر، پیشرفت‌های شگرفی در همه‌ی سطوح فناوری پدید آمد. به طوری که دوران کنونی به ویژه دو دهه‌ی اخیر را (عصر انقلاب سوم فناوری) یا (دوران انقلاب در میکروالکترونیک) نامیدند و تحولات مذکور، فناوری تسلیحاتی را به شدت تحت تاثیر قرار داده و همه‌ی ابعاد و سطوح این فناوری، بسیار پیچیده شده و درزمینه‌ی طرح‌های نظامی، جنبه راهبردی یافته است. پیشرفت سریع علوم و فناوری نظامی در زمینه‌ی تولید انواع سلاح‌های آفندی توسط کشورهای پیشرفته و توان همپایی سایر کشورها، موجب شده است تا بحث پدافند، به ویژه دفاع غیرعامل، مورد توجه جدی قرار گیرد.

با مشاهده‌ی این که سلاح‌های کنترل از راه دور و پیشرفته، جایگزین سلاح‌های سنتی شده‌اند و به عنوان مثال، با فشار یک دکمه از فواصل دور، می‌توان جان هزاران انسان را مورد تهدید جدی قرار داد، توجه به امر پدافند، بسیار طبیعی و نیز ضروری به نظر می‌رسد.

استفاده از سلاح‌های کشتار جمعی، مانند استفاده‌ی رژی‌م بعثی از سلاح‌هایی شیمیایی در طول ۸ سال جنگ تحمیلی علیه جمهوری اسلامی و تجربه‌ی جنگ نفت، جنگ افغانستان، مناقشه‌ی یوگسلاوی و جنگ امریکا علیه عراق، لزوم توجه به مقوله‌ی دفاع، بخصوص دفاع غیر عامل را مضاعف کرده است.

پدافند: دفاع، عملیاتی رزمی به منظور جلوگیری از موفقیت دشمن (فرهنگ فارسی معین).

در برخی منابع، واژه‌ی "پد" به معنی دفاع، جلوگیری یا محافظت و واژه‌ی "آفند" به معنی حمله، یورش و تهاجم آمده است.

پدافند در مفهوم کلی، دفع، خنثی کردن و یا کاهش تأثیرات اقدامات آفندی دشمن و ممانعت از دستیابی به اهداف خودی است. پدافند به دو بخش تقسیم می‌شود: ۱- پدافند عامل (Active Defense) ۲- پدافند غیر عامل (Passive Defense).

تعریف: پدافند (دفاع) به زبان ساده یعنی دفع خطرها و تهدیدات دشمن از خود، وطن، دیگران و ارزش‌ها، در راستای سعادت دنیوی و اخروی انسان. انسان عاقل تلاش می‌کند در زمان صلح و آرامش، خود را آماده نگاهداشته و برای هرگونه دفاع از خود، تمهیدات لازم را ببیند و قبل از وقوع جنگ یا خطرات احتمالی، با تدابیر و تدارکات از پیش سازماندهی شده، جلوی تجاوز را گرفته و یا از تبعات و خسارات ناشی از آن، بکاهد.

بنابراین پدافند به معنی دفاع در مقابل حمله خواهد بود و این دفاع به دو صورت تعریف شده است:

۱- پدافند عامل (دفاع عامل): بکارگیری مستقیم جنگ افزار، به منظور خنثی کردن و یا کاهش اثرات عملیات

خصمانه‌ی هوایی، زمینی، دریایی، نفوذی و خرابکارانه بر روی اهداف مورد نظر است.

و قبل از وقوع حملات نیز، با آموزش نظامی (تاکتیک‌ها، شیوه‌های بکارگیری سلاح و ...) و ارتقای

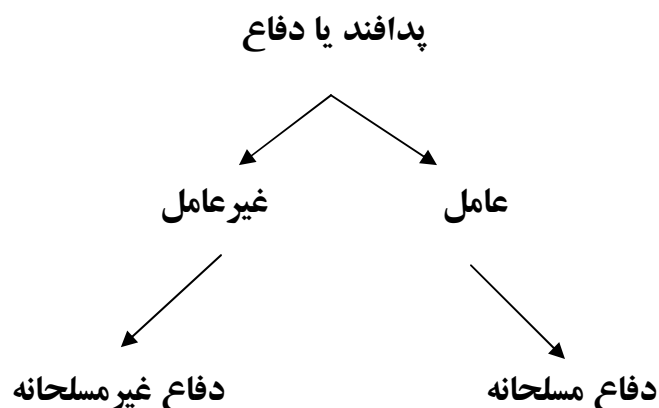
تجهیزات مربوط به آن، سعی در ایجاد آمادگی برای پدافند عامل می‌شود.

۲- پدافند غیر عامل (دفاع غیر عامل): به مجموعه اقداماتی اطلاق می‌شود که مستلزم به کارگیری جنگ افزار

نبوده و با اجرای آن می‌توان از وارد شدن خسارات مالی به تجهیزات و تأسیسات حیاتی و حساس نظامی و

غیرنظامی و تلفات انسانی، جلوگیری کرده و یا میزان این خسارات و تلفات را به حداقل ممکن کاهش داد.

در این روش باید شیوه‌ها، ابعاد گوناگون، گسترده و وسیع تهدیدات در موضوعات و مشکلات غیر نظامی مورد بررسی قرار گرفته و با ارایه‌ی بهترین راهکارها چه قبل، چه بعد و چه در حین وقوع، برای هر کدام از آنها تدبیر لازم را اندیشید.

پدافند غیرعامل در واقع مجموعه‌ایی از سیاستگذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها، اقدامات و راهکارهای غیرمسلحانه به منظور افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب‌پذیری، تداوم فعالیت‌های ضروری و خدمت‌رسانی، تسهیل مدیریت بحران و ارتقای پایداری ملی است که تحقق اهداف آن، بی‌تردید نیازمند فرهنگ‌سازی، آموزش عمومی و تخصصی برای دستگاه‌های اجرایی و دولتی، نهادهای عمومی غیر دولتی و مردم نهاد و تمام بخش‌های تخصصی کشور است.

با استناد به مفاد اساسنامه‌ی سازمان پدافند غیرعامل کشور، متولی این امر "**سازمان پدافند غیرعامل**" بوده و رعایت اصول و مقررات آن، از وظایف تمام دستگاه‌های اجرایی در ستاد، استان‌ها و بخش‌های غیردولتی و خصوصی بوده و بخشی از مأموریت آنها محسوب می‌شود. در دستگاه‌های اجرایی، رئیس دستگاه و در استان‌ها، استانداران و در بخش‌های غیردولتی و خصوصی، بالاترین مقام، مسوول اجرای پدافند غیرعامل هستند.

سیاست‌های کلی نظام در خصوص پدافند غیرعامل : مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام مورخ ۵/۲۷،

۶/۳۱، ۷/۱۴ و ۱۳۸۶/۸/۱۲:

۱. تأکید بر پدافند غیرعامل که عبارت است از مجموعه اقدامات غیرمسلحانه که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب پذیری، تداوم فعالیت‌های ضروری، ارتقای پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می‌گردد.
۲. رعایت اصول و ضوابط پدافند غیرعامل، از قبیل انتخاب عرصه‌ی ایمن، پراکنده‌سازی یا تجمع حسب مورد، حساسیت‌زدایی، اختفاء، استتار، فریب دشمن و ایمن‌سازی نسبت به مراکز جمعیتی و حائز اهمیت به‌ویژه در طرح‌های آمایش سرزمینی و طرح‌های توسعه‌ی آینده کشور.
۳. طبقه‌بندی مراکز، اماکن و تأسیسات حائز اهمیت به حیاتی، حساس و مهم و تجدیدنظر در این طبقه‌بندی در صورت لزوم.
۴. تهیه و اجرای طرح‌های پدافند غیرعامل (با رعایت اصل هزینه-فایده) در مورد مراکز، اماکن و تأسیسات حائز اهمیت نظامی و غیرنظامی موجود و در دست اجرا بر اساس اولویت‌بندی و امکانات، حداکثر تا پایان برنامه‌ی ششم و تأمین اعتبار مورد نیاز توسط دولت.
۵. تهیه‌ی طرح جامع پدافند غیرعامل در برابر سلاح‌های غیرمتعارف نظیر هسته‌ای، میکروبی و شیمیایی.
۶. دو یا چندمنظوره کردن برخی از مستحدثات، تأسیسات و شبکه‌های ارتباطی و مواصلاتی (با نظر نهاد مسوول در بند ۱۳) در جهت بهره‌گیری پدافندی از آنها، به‌ویژه در مناطق مرزی و حساس کشور.
۷. فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی در زمینه‌ی بکارگیری اصول و ضوابط پدافند غیرعامل در بخش دولتی و غیردولتی، پیش‌بینی آموزش‌های متناسب در سطح عمومی و عالی و توسعه‌ی تحقیقات در زمینه‌ی پدافند غیرعامل.
۸. رعایت طبقه‌بندی اطلاعات طرح‌های پدافند غیرعامل.
۹. ممانعت از ایجاد تأسیسات پرخطر در مراکز جمعیتی و خروج این گونه تأسیسات از شهرها و پیش‌بینی تمهیدات ایمنی برای آن دسته از تأسیساتی که وجود آنها الزامی است و ممانعت از ایجاد مراکز جمعیتی در کنار تأسیسات پرخطر یا تعریف حریم آنها.
۱۰. حمایت لازم از توسعه‌ی فناوری و صنایع مرتبط با پدافند غیرعامل با تأکید بر طراحی و تولید داخلی.
۱۱. اصول و ضوابط مقابله با تهدیدات نرم‌افزاری و الکترونیکی و سایر تهدیدات جدید دشمن به منظور حفظ و صیانت شبکه‌های اطلاع‌رسانی، مخابراتی و رایانه‌ای.

۱۲. تعیین یا ایجاد نهادی در دولت برای تدوین، طراحی، برنامه‌ریزی و تهیه‌ی ضوابط، استانداردها و آیین‌نامه‌های پدافند غیرعامل و پیشنهاد به مراجع ذی‌صلاح برای تصویب و نظارت بر اعمال آنها.
۱۳. پیش‌بینی ساز و کار لازم برای تهیه طرح‌های مشترک ایمن‌سازی و ایجاد هماهنگی در سایر طرح‌ها و برنامه‌ها و مدیریت نهادهای مسوول در دو حوزه پدافند غیرعامل و حوادث غیرمترقبه در جهت هم‌افزایی و کاهش هزینه‌ها.

اهداف پدافند غیر عامل :

۱. ارتقای بازدارندگی مؤثر و کسب امنیت پایدار در توسعه‌ی کشور در برابر تهدیدات.
۲. تولید علم و دانش، فرهنگ سازی و تبدیل آن به معارف و باور عمومی.
۳. ارتقای دانش و نظام مدیریتی کارا و اثربخشِ خاصِ شرایط بحران.
۴. کاهش مجموعه‌ی آسیب‌پذیری‌های کشور و به حداقل رساندن تأثیر تهدیدات دشمن و افزایش هزینه‌ی تهاجم.
۵. تکمیل چرخه‌ی دفاعی کشور و تعامل مثبت با دفاع عامل و پدافند غیر عامل.
۶. دستیابی به زیرساخت‌های حیاتی امن و زیرساخت‌های حساس با حداقلِ آسیب پذیری در برابر تهدیدات.
۷. دستیابی به ساختار و عملیات تداوم خدمات ملی، استانی، شهری و دستگاهی و مدیریت صحنه‌ی بحرانی و دفاع غیرنظامی در شرایط بحران ناشی از جنگ.
۸. ارتقای آستانه‌ی تحمل ملی در برابر تهدیدات و بالابردن قابلیت بقا و حفظ کشور در شرایط تهدید و بحران.
۹. ارتقای بهره‌مندی از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های نیروهای داوطلب مردمی و بسیجی در همه‌ی حوزه‌ها و عرصه‌ها.
۱۰. دستیابی به پایداری امنیت کشور و ایمن‌سازی زیرساخت‌ها در برابر تهدیدات نرم، با استفاده از رویکردهای پدافند غیرعامل نرم.

رسالت، مأموریت و چشم انداز کمیته دفاع غیرعامل:

رسالت:

حفظ، پایدارسازی و کاهش آسیب‌پذیری زیرساخت‌های کشور، حفاظت از مردم، استمرار خدمات ضروری دستگاه‌ها در برابر تهدیدات خارجی.

مأموریت:

۱. کاهش آسیب‌پذیری و افزایش ایمنی زیرساخت‌های ملی و مراکز حیاتی، حساس و مهم کشور در مقابل تهدیدات خارجی و با تأکید بر ایجاد عزم ملی و باور عمومی جامع از طریق فرهنگ سازی، سیاست‌گذاری، طرح‌ریزی، برنامه‌ریزی راهبردی، تدوین ضوابط، دستورالعمل‌های تخصصی، افزایش آستانه‌ی تحمل ملی در برابر تهدیدات، و افزایش هزینه‌ی تهاجم دشمن با قابلیت هدایت بخش‌های کشوری و لشکری در جهت رعایت اصول پدافند غیرعامل و نظارت بر اجرای آن.
۲. اداره‌ی امور مردم و تداوم خدمات در شرایط جنگ، و تسهیل‌کننده و استمرار بخش خدمات عمومی در شرایط تهدید دشمن.
۳. تعامل سازنده و پیش‌برنده با بخش‌های کشوری و لشکری در خصوص اعمال تدابیر دفاعی امنیتی و نهادسازی دکتین پدافند غیرعامل مدیریت بحران و دفاع غیرنظامی و نظارت و حصول اطمینان از اجرا.
۴. بررسی شناخت محیط و تدوین راهبردها، سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و ضوابط و دستورالعمل‌های عمومی و تخصصی در زمینه‌ی پدافند غیرعامل و نظارت بر اجرای آن در مدیریت بحران ناشی از جنگ.
۵. برآورد تهدیدات و احصای آسیب‌پذیری‌های زیرساخت‌های کشور.

بیانیه مأموریت:

دفاع غیرعامل مکمل دفاع عامل، صلح‌آمیزترین و اثر بخش‌ترین روش دفاعی است که کاهش آسیب‌پذیری زیرساخت‌های ملی و مراکز حیاتی، حساس و مهم و پایداری ملی را بدنبال دارد.

پدافند غیرعامل از طریق توسعه‌ی ظرفیت‌های دفاعی و ارتقای آستانه‌ی تحمل عمومی، ضمن افزایش توان بازدارندگی ملی و مقاومت مردمی، با افزایش هزینه‌ی تهاجم، تردید اساسی را در اراده‌ی تهاجمی دشمن ایجاد می‌نماید.

بر این اساس، سازمان پدافند غیرعامل کشور به‌عنوان عالی‌ترین مرجع سیاستگذاری و تعیین‌کننده‌ی خط‌مشی‌های دفاع غیرعامل و دفاع غیرنظامی و مدیریت بحران در شرایط جنگ در کشور، مصمم است به تأسی از فرامین و تدابیر فرماندهی معظم کل قوا و با اتکا بر خداوند متعال، در پرتو تعالیم و ارزش‌های حیات بخش اسلام ناب محمدی (ص)، اهتمام ویژه‌ی خود را در خصوص محورهای زیر بکار بندد و آنها را سرلوحه‌ی امور خود قرار دهد:

۱. آسیب‌ناپذیرسازی زیرساخت‌های حیاتی و کاهش آسیب‌پذیری زیرساخت‌های حساس و مهم کشور در برابر تهدیدات دشمن.
۲. افزایش ضریب امنیت ملی و قدرت بازدارندگی ملی و ارتقای آستانه‌ی تحمل ملی در برابر تهدید.
۳. ارتقای عزم ملی، باور و فرهنگ عمومی و سازمانی در خصوص رعایت اصول پدافند غیرعامل و مدیریت بحران.
۴. تولید دانش بومی و توسعه و بهبود نظام مدیریت دانش بومی پدافند غیرعامل کشور و بهره‌گیری از فن‌آوری‌های مناسب و روز آمد و آینده‌پژوهی در خصوص دفاع غیرعامل.
۵. کاهش آسیب‌پذیری زیرساخت‌ها در ارتباط با تهدیدات نرم با تأکید بر سایبر و فضای مجازی رایانه و تجارت الکترونیک و..
۶. آماده‌سازی جامعه در برابر تهدیدات نامتعارف.
۷. ایجاد ایمنی و حفاظت برای آحاد مردم با اقدامات پدافند غیرعامل.
۸. تداوم خدمات ضروری کشور، استان، شهر و دستگاه‌ها در شرایط جنگ.
۹. اداره و مدیریت بحران صحنه‌ی حادثه (جنگ) در شهرها، استان‌ها، دستگاه‌ها (جستجو، امداد، نجات، درمان، انتقال و...)
۱۰. اداره و سازماندهی و بکارگیری مردم با روش‌های دفاع غیرنظامی و مردم‌یاری در شرایط جنگ و ارائه‌ی الگوی جامعه‌ی آماده.

۱۱. نهاده‌سازی ملاحظات فنی و پدافند غیرعامل، در بستر طرح‌های ملی و استانی در دست مطالعه‌ی کشور.

۱۲. آموزش عمومی آحاد مردم و تمرین و مانور برای کسب حداکثر آمادگی.

چشم انداز:

سازمان پدافند غیر عامل کشور با تکیه بر فرامین و تدابیر فرماندهی معظم کل قوا و به پشتوانه قوانین و مقررات موضوعه بر پایه‌ی عزم ملی و باور عمومی مسوولین و آحاد مردم، تلاش مجددانه‌ی خویش را در اعمال تدابیر دفاع غیرعامل و حاکمیت اصول آن در زیرساخت‌های اساسی جامعه، به ثمر رسانده و کشور را در افق پنج ساله در بُعد پدافند غیرعامل، واجد ویژگی‌های زیر خواهد نمود:

۱. دارای عزم ملی و باور عمومی در مسوولین و مردم، نسبت به رعایت اصول پدافند غیرعامل و دارای جامعه‌ای آماده در برابر انواع تهدیدات.

۲. توانمند در تأمین حداکثر ایمنی و پایداری و به حداقل رساندن آسیب‌پذیری زیرساخت‌های مرتبط در مقابل تهدیدات دشمن.

۳. قادر به ایفای نقش اساسی در حراست و حفظ استقلال، تمامیت ارضی و سرمایه‌های ملی در چرخه‌ی نظام دفاعی امنیتی کشور.

۴. توانمند در تأمین حداکثر ایمنی و پایداری زیرساخت‌های مرتبط با مردم در مقابل تهدیدات دشمن.
۵. دارای زیرساخت‌ها، نظام خدمات رسانی امن در برابر تهدیدات.

۶. برخوردار از آمایش سرزمینی مناسب و متکی به ویژگی‌های جغرافیایی، جمعیتی، فرهنگی و اصول دفاع غیرعامل در حوزه‌های مختلف با رعایت توزیع و پراکندگی موزون سرمایه‌ها و فعالیت‌ها در عرصه‌ی ایمن جغرافیا.

۷. دارای پشتوانه فرهنگی، حقوقی و قانونی جامع در سطح کشور با قابلیت تأمین و اجرای الزامات و ضوابط مربوط.

۸. برخوردار از نظام یکپارچه، هماهنگ و کارآمد پدافند غیرعامل کشور با قابلیت تعامل سازنده و پیش‌برنده با دولت، نیروهای مسلح و مردم، در زمینه‌ی اعمال تدابیر دفاعی امنیتی در بخش‌های مختلف.

۹. برخوردار از نظام بهینه شده، توسعه یافته و توانمند مدیریت بحران ناشی از جنگ و دفاع غیرنظامی با مشارکت مردم.

۱۰. برخوردار از نظام توسعه یافته و امن توسعه‌ی ملی با ملاحظات پدافند غیرعامل.

۱۱. دست‌یافته به نظام جامع (فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، علمی، آموزشی، فنی، مهندسی و ...) در حوزه‌های مختلف پدافند غیرعامل.

۱۲. برخوردار از نظام تولید مدیریت دانش و فناوری بومی پدافند غیرعامل توسعه یافته و نهادینه شده با تأثیر بازدارندگی بالا و با موقعیت ممتاز در سطح منطقه.

۱۳. دارای قابلیت بهره‌مندی از توانایی‌ها و ظرفیت‌های نیروهای داوطلب مردمی و بسیج برای پدافند غیرعامل و مدیریت بحران ناشی از جنگ و دفاع غیرنظامی.

راهبردهای پدافند غیرعامل

۱. تعامل مستمر و فراگیر با سازمان‌های سیاستگذار، قانونگذار و اجرایی و ایجاد ساز و کارهای مناسب در جهت ایمن‌سازی و حفاظت از تأسیسات زیربنایی کشور.

۲. ساماندهی آمایش سرزمین ملی و آمایش دفاعی از منظر پدافند غیرعامل به منظور حداکثر استفاده از پهنه‌ی امن جغرافیایی کشور.

۳. ایفای نقش هدایتی و نظارتی در زمینه‌ی مطالعات، طراحی و اجرای طرح‌های پدافند غیرعامل کشور.

۴. بسیج و بکارگیری امکانات ملی در جهت افزایش کارایی سامانه‌ها و شیوه‌های پدافند غیرعامل.

۵. سیاستگذاری و ساماندهی استفاده از فن‌آوری‌های نوبه‌منظور کاهش آسیب‌پذیری ناشی از وابستگی.

۶. توسعه‌ی کمی و کیفی آموزش‌ها و پژوهش‌ها و تولید فناوری بومی پدافند غیرعامل از طریق هدایت، سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و اجرا در چرخه‌ی تولید دانش و پژوهش و تولید صنعتی، با استفاده از ظرفیت‌های ملی.

۷. تدوین و نهادینه نمودن نظام جامع پدافند غیرعامل و استفاده از اصول و ضوابط آن در ایمن‌سازی مراکز موجود و رعایت آنها در طرح‌های توسعه کشور.

۸. توسعه‌ی فرهنگی و ارتقای باور مدیران و مردم و تقویت عزم و اقتدار ملی نسبت به تأثیر پدافند غیر عامل در کاهش آسیب‌پذیری‌ها با استفاده از کل ظرفیت‌های ملی.
۹. تدوین و نهادینه نمودن طرح جامع مدیریت بحران و دفاع غیرنظامی کشور در شرایط جنگی.
۱۰. توسعه‌ی شاخص‌های امنیت، ایمنی و پایداری در برابر تهدید، در شبکه‌های اطلاعاتی و ارتباطی با گرایش به فناوری‌های بومی و ملی.
۱۱. ایمن سازی و پایداری و موازی سازی امکان جایگزینی انرژی‌های زیرساخت‌های حیاتی.
۱۲. کاهش آسیب‌پذیری‌های استان‌ها در برابر تهدیدات و ایجاد پایداری و قابلیت بقا و مدیریت بهینه و اداره‌ی امور مردم در شرایط تهدید به صورت خودکفا از مرکز.
۱۳. ساماندهی و ایجاد ساز و کار مناسب برای استفاده‌ی حداکثری از توانایی‌ها و قابلیت‌های نیروهای داوطلب مردمی و بسیج در تمامی ابعاد و عرصه‌های پدافند غیر عامل.
۱۴. حفظ اشراف اطلاعاتی و پایش مستمر تهدیدات و آسیب‌پذیری‌ها بر زیرساخت‌های ملی.
۱۵. حفاظت و امنیت طرح‌های پدافند غیر عامل و محروم‌سازی دشمن در کسب اطلاعات از زیرساخت‌های طبقه‌بندی شده کشور با تدوین آیین‌نامه‌های حفاظتی متناسب با تهدیدات و توسعه، و فرهنگ سازی آن.

الزامات کلی:

۱. وجود عزم و اراده‌ی ملی برای اجرای اصول پدافند غیر عامل.
۲. ایجاد درک مشترک از مفاهیم، ضرورت‌ها و تهدیدات مربوط به پدافند غیر عامل در بین سیاستگذاران، مدیران و مجریان کشور.
۳. ایجاد فرهنگ، باور و اعتقاد عمومی نسبت به پدافند غیر عامل و نهادینگی و استمرار آن.
۴. توسعه‌ی علمی پدافند غیر عامل در مراکز تولید علم.
۵. وجود منابع انسانی، استعداد قوی در رشته‌های مختلف پدافند غیر عامل در حوزه‌های ستادی و اجرایی (مشاوره، نظارت و اجرا).
۶. پیش‌بینی و به تصویب رساندن قوانین جامع، مقررات، ضوابط و دستورالعمل‌های اجرایی مورد نیاز پدافند غیر عامل.
۷. وجود منابع مالی و اختصاص ردیف اعتباری خاص کافی و لازم.

۸. وجود ساز و کارهای سیاستگذاری، طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی متمرکز و اجرای غیرمتمرکز.
۹. تعیین و فعال‌سازی متولی پدافند غیرعامل در دستگاه‌های اجرایی و ساز و کارهای مناسب مطالعه، طراحی، سیاستگذاری، همسوسازی، هماهنگی و نظارت در بخش‌های مختلف کشور.
۱۰. داشتن تفکر پویا، علمی، منعطف و مبتکر به پدافند غیرعامل و پرهیز از نگاه جزئی، بسته و ثابت.

اقدامات دفاع غیر عامل شامل اصول اساسی و ملاحظات است که در اغلب کشورهای جهان، این اصول و ملاحظات با کمی اختلاف پذیرفته شده‌اند، ولی شیوه‌ی به کارگیری آنها ابتکاری، هنرمندانه و خردمندانه است و نه کلیشه‌ای. به همین دلیل وسعت هر اصل، به خلاقیت‌های فکری بشر و شرایط زمان و مکان بستگی دارد و بعضاً برای این اصول، حد و مرزی نمی‌توان تعیین کرد بنابراین، در حد غیر قابل تصویری در نحوه‌ی بکارگیری اصول دفاع غیر عامل، تنوع وجود دارد.

اقدامات اساسی پدافند غیر عامل:

اقدامات اساسی در تامین دفاع غیرعامل شامل موارد زیر است که در تهیه‌ی طرح‌ها متناسب با ماموریت، وضعیت، موقعیت و شرایط زمانی و مکانی و رده‌ی سازمانی، باید مورد استفاده و بهره‌برداری لازم قرار گیرد.

فهرست اصول پدافند غیر عامل:

۱. استتار (Camouflage)
۲. اختفا (Concealment)
۳. پوشش (Cover)
۴. فریب (Deception)
۵. تفرقه و پراکندگی (Separation and Dispersion)
۶. مقاوم سازی و استحکام (Hardening)
۷. اعلام خبر (Early Warning)
۸. مکان‌یابی (Site Selection)
۹. تحرک-10 (Movement)

۱۰. پناهگاه (Defilade)
۱۱. جان پناه (Trench)
۱۲. انضباط استتار (Camouflage Discipline)
۱۳. حفاظت (Security)
۱۴. سیستم اطفاء حریق (Extinguishing System)
۱۵. اقدامات درون سیستمی
۱۶. آموزش و ایجاد فرهنگ دفاع (Training)
۱۷. ایجاد موانع (دیوار - دکل - کابل - بالن) (Barrier)
۱۸. عملیات دود (Smoke Operation)
۱۹. اقدامات بعد از بمباران (کنترل تردد، تخلیه، مجروحین، کنترل خسارت، خنثی سازی بمب و...)
۲۰. ایمنی (Safety)
۲۱. مقابله با بمب های گرافیتی E. M. P - H. P. M
۲۲. ایجاد استحکامات صحرائی و سازه های موقتی (Field fortification)
۲۳. ایجاد سازه های امن و مقاوم سازی تاسیسات (Protective Structures)
۲۴. دفاع غیر عامل در مقابل حملات ویژه (ش.م.ه)

در اکثر منابع علمی و نظامی دنیا، اصول پدافند غیر عامل شامل بندهای ۱ الی ۷ است که می بایست در طراحی و برنامه ریزی ها و اقدامات اجرایی، دقیقاً مورد توجه قرار گیرد.

دفاع غیر نظامی (Civil Defsne) :

دفاع غیر نظامی، تقلیل خسارات مالی و صدمات جانی وارده بر غیر نظامیان در جنگ یا در اثر حوادث طبیعی نظیر سیل، زلزله، طوفان، آتش فشان، آتش سوزی و خشک سالی است. در منابع خارجی، وظایف دفاع غیر نظامی شامل چهار عنوان زیر است :

۱. اقدامات پیشگیرانه و کاهش دهنده (Mitigation)

۲. آماده سازی و امداد رسانی (Preparation)

۳. هشدار و اخطار (Response)

۴. بازسازی مجدد (Recovery)

نکته :

ارائه‌ی تعریف دفاع غیر نظامی در این نوشتار، در حوزه‌ی پدافند غیر عامل نبوده و بیشتر در جهت آگاهی مخاطبان در تشخیص میان پدافند غیرعامل و دفاع غیر نظامی است. زیرا به دلیل عدم شناخت جامع در بسیاری از کتب، مقالات، و یا نوشتارهای داخلی، مشاهده شده که دو مفهوم یاد شده با همدیگر اشتباه گرفته می‌شود.

پدافند غیرعامل در حوزه‌ی محیط زیست :

تهدید زیستی: هر نشانه، رویداد یا حادثه‌ی طبیعی یا غیرطبیعی با استفاده از عوامل زیستی که موجب تضعیف و نابودی سرمایه‌های انسانی و یا آسیب‌های اقتصادی از طریق تخریب و نابودی سرمایه‌های ملی زیستی در کشور گردد، تهدید زیستی محسوب می‌شود.

بحران زیستی : چنانچه بر اثر انتشار عوامل زیستی به دلیل حوادث طبیعی، اقدامات بیوترورستی و یا حمله‌ی زیستی توسط کشورهای متخاصم، سرمایه‌های انسانی و سرمایه‌های ملی زیستی، دچار خسارت و آسیب شود و ترس و وحشت بر جامعه تحمیل گردد، به نحوی که برطرف کردن آن، نیازمند انجام اقدامات اضطراری فوق العاده باشد، بحران زیستی رخ داده است.

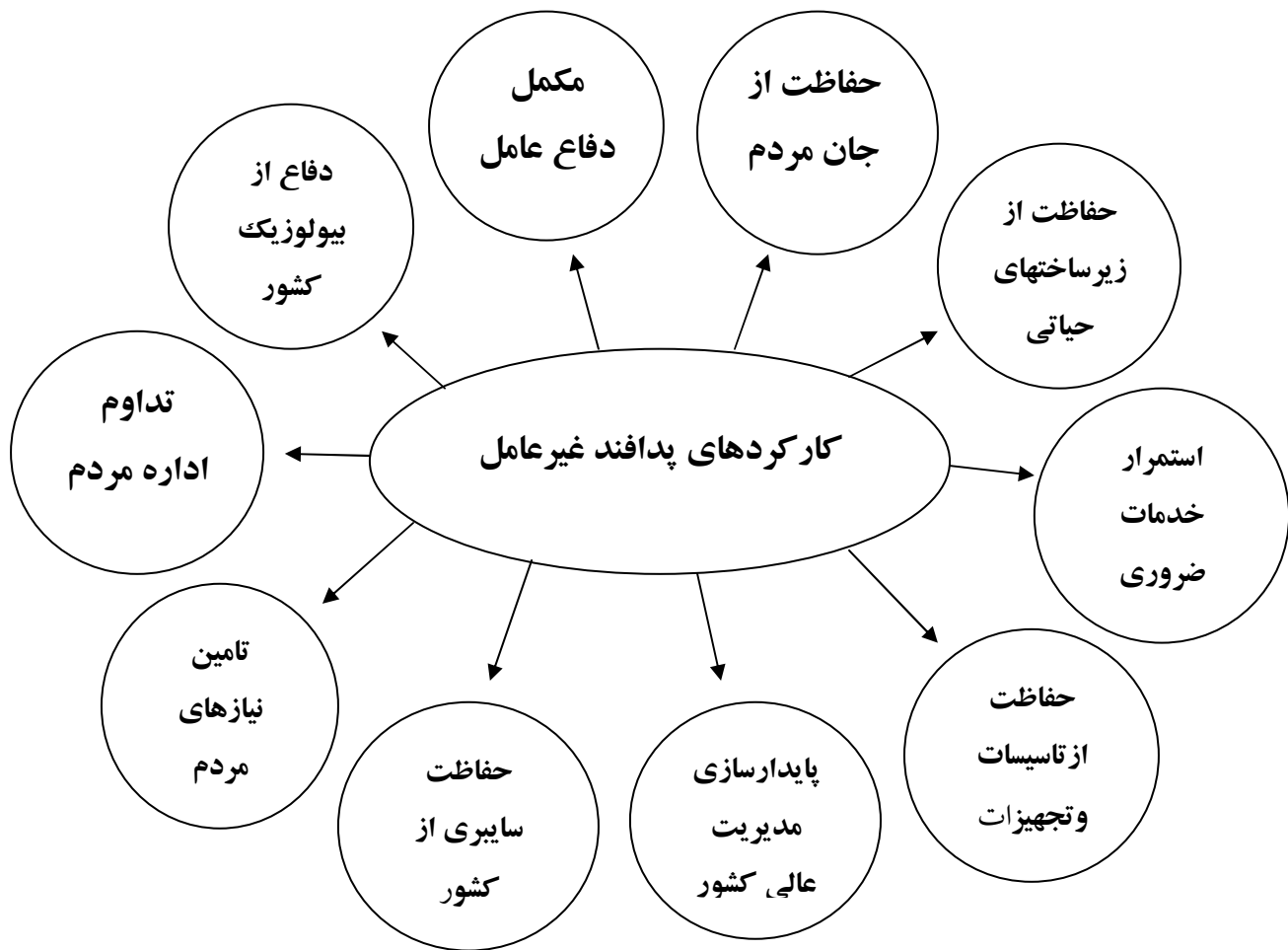
پدافند زیستی : مجموعه‌ای از اقدامات شامل رصد و پایش، آشکارسازی، هشداردهی، تشخیص، تصمیم و عملیات، کنترل، حفاظت و پیشگیری، امداد و نجات، درمان، بازیابی و بازتوانی منابع، محدودسازی و رفع آلودگی در برابر تهدیدات زیستی و کاهش آثار و عواقب ناشی از آنها می‌شود.

تروریسم زیستی : استفاده‌ی عمدی و سوء از عوامل زیستی (باکتری‌ها، ویروس‌ها، قارچ‌ها و وکتورها) و فرآورده‌های آنها (توکسین‌ها، ژن‌ها، پرویون‌ها، هورمون‌ها و موارد مشابه) برای آسیب زدن، تخریب و از بین بردن

سرمایه‌های انسانی و منابع ملی (دام، نباتات، محیط زیست، منابع طبیعی، آب آشامیدنی، مواد، تجهیزات و ابنیه) و در نهایت، ایجاد رعب و وحشت برای دستیابی به موفقیت‌های سیاسی و اجتماعی است.

جنگ زیستی : استفاده ی آشکار یا پنهان از تسلیحات زیستی علیه منابع انسانی و یا زیرساخت های اقتصادی که توسط یک کشور متخاصم و با هدف وارد کردن ضربه ی نظامی، از بین بردن مقاومت، تحمیل خسارات اقتصادی و خدشه دار کردن امنیت ملی کشور انجام می گیرد.

حوزه ی تهدیدات زیستی : شامل انسان، دام، نباتات، آب آشامیدنی، محیط زیست و منابع طبیعی، غذا و دارو است.

مطالب برگرفته از:

سایت سازمان پدافند غیرعامل کشور به آدرس www.paydarymelli.ir